

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Qvintum

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput IX. a Idem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74544](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74544)

de V. S. l. 2. Cod. de bonis vacantibus. probant Guthe-
rus de officio domus lib. 1. cap. 38. Amaya in l. unic.
Cod. si liceat, Tapia in dict. l. 3. de confit. Princip.
Paulmest. lib. 2. de jurisd. cap. 4. num. 126. Opin-
gius de iure in sig. cap. 7. num. 208. Hunnius in ency-
clop. lib. 1. tit. 6. ut semper aliquid privilegiario tri-
buatur, cap. in his, 30. de privileg. Quatenus verò
contrà strictam interpretationem capere debent,
ided tradit solet, prohibitam esse extensionem pri-
vilegiorum, etiam in correlativis, aut conjun-
ctis, nisi aliter privilegium inutile reddatur, ut
docent Barbosa in l. quatuorale, à num. 22. ff. solut.
marim. Suarez dict. lib. 8. de legibus, cap. 11. Ad-
huc tamen distinguenda sunt privilegiorum gene-
ra; nam quæ sunt præter jus, & beneficii rationem
tenent, benignâ interpretatione debent coadju-
vari: quæ autem à jure communi exorbitant,
non sunt trahenda ad consequentiam, & strictè

observari debent, l. quod contrà 14. ff. de legibus,
l. quæ contrà, de R. l. lib. 6. docuerunt Azor tom.
1. institut. lib. 5. cap. 24. quest. 2. Salas de legibus
disput. 17. sect. 6. Suarez eod. tract. lib. 3. cap. 27. ubi
cap. 28. notat, nec ad restringendum privilegium,
nec ad illud ampliandum permissum esse ab ejus
tenore, aut proprietate verborum discedere; nec
etiam ita coangustandum, ut inanem gratiam red-
dat interpretatio. Idemay in notis ad Innoc. III.
lib. 3. registr. epist. 52. Nec etiam ad alias personas
extendendum est, cap. sane, hoc tit. Undè tota
superior resolutio observanda est, quando verba
privilegii ambigua sunt, & varias capiunt inter-
pretationes: nam ubi privilegium contrà jus est,
intelligitur concessum, quod minus est: ubi au-
tem præter jus, amplissima fit interpretatio, & con-
cessum intelligitur: quod à plus dicemus latius
in cap. olim 16. de V. S.

CAPUT VII.

Alexander III. l. A. S. Legato.

Recepimus literas, quas de Ecclesiis censualibus Episcopatus venerab. f. n. Novarien.
Episcopi direxisti, & ex eis perpendimus, qualiter ad jura nostra servanda vigil exi-
stas. Ceterum diligentiam tuam volumus non latere, quod sicut non omnes, qui specialiter
Beati Petri juris existunt, annuatim Apost. Sedi censum exsolvunt: ita nec omnes nostri
censuales ab Episcoporum subjectione habentur immunes. Inspicienda sunt ergo privi-
legia ipsarum Ecclesiarum, & ipsorum tenor diligentius est attendendus; ut si fuerit de-
prehensum, quod Ecclesia, quæ censum solvit, specialiter Beati Petri juris existat, &
ad judicium perceptæ libertatis census annuus conferatur, non immerito poterit specia-
li prærogativa gaudere. Si verò ad indicium perceptæ protectionis census per solvitur, non
ex hoc juri Diocesani Episcopi subtractum aliqui videtur. Cum igitur constet, Presbyterum
S. Petri præfato Episcopo obedientiam promississe in ordinatione sua, sicut in jure con-
fessus asseruit; nolumus, quod eum, vel aliquos tuearis. Quia sicut justitias nostras à
Fratribus nostris, & Co-episcopis nostris volumus reservari, ita eorum jura nos conven-
nit illibata custodire.

NOTÆ.

1. a [Legato.] Ita etiam legitur in secunda colle-
ctione, sub hoc tit. cap. 1. ex qua textum hunc
transcribo.
b [Novariensis.] De Novariensi Italia Diocesi e-
gin cap. 14. de re judic.
2. c [Protectionis.] Ex hoc textu, & etiam in cap.
ex parte 8. hoc tit. aperte probatur, eum qui sub

alicujus Principis Ecclesiastici, vel secularis pro-
tectione recipitur, non ideo liberari à jurisdic-
tione judicis ordinarii: quod ad varias causas in foro
contingentes exposuerunt Salgado de Regia protect.
part. 1. cap. 1. n. 207. Diana p. 10. tract. 7. resol. 1. & 3.
& etiam deducit Solorzano tom. 2. lib. 2. c. 24. n. 21.
aliquid temporale recipi posse pro præstatione.
d [Ordinatione sua.] Juxta tradita in cap. 3. de
jure jur.

CAPUT IX.

a Idem.

Sancè. Et infra: Temerarium est, & indignum, aliquem sibi sua auctoritate præsumere,
quod Romana Ecclesia alicui certâ ratione inspectâ singularibus voluit beneficiis indul-
gere.

NOTÆ.

- a [Idem.] Textus hic non reperitur in aliqua ex
collectionibus antiquis; unde non constat,
cujus Pontificis sit, aut de quo privilegio in eo a-
gatur. Credo tamen esse partem textus antecedentis,
& Raymundum in partes illum divisisse.

COMMENTARIUM.

EX hac Alexandri decisione sequens communi-
tèr deducitur assertio: Privilegia singularibus Conclu-
personis concessa, ex identitate rationis ad alias non sio tra-
extenduntur. Probant eam textus in l. 1 §. permitti-
tur ff. de aqua quotidiana, l. maritum 12. l. quatuorale 13. proba-
ff. solut. tut.

ff. solut. matrim. l. ex pluribus 42. ff. de administr. iur. l. 1. §. privilegium, ff. de Magistratibus conveniendis, l. 4. §. 1. ff. de privil. credit. l. etsi fideiussor 34. cum l. sequenti, ff. de re iudic. l. non debet cum duabus sequenti. ff. de dolo, l. cum patrono 28. ff. de legat. 2. l. 3. ff. de censibus, l. 1. ff. de iure immunit. l. in omnibus 68. l. privilegia 156. ff. de regul. iur. l. unic. Cod. de privil. dotis, l. sordidorum, Cod. de excus. mun. lib. 10. regulā Beneficium, de R. l. in 6. Illustrant Cuiac. Petrus Faber, & Jacob. Gothofr. in dict. l. in omnibus, Menochius lib. 3. de præsump. casu 103. Gaillus lib. 2. observ. c. 144. Petrus Barbosa in l. quia tale, n. 1. Suarez lib. 8. de legibus, c. 10. & 11. Salas eod. tract. disput. 17. sect. 6. & 8.

2.
Impugnatur
tradita
assertio.

Sed pro dubitandi ratione in præsentem assertionem ita insurgo. Privilegium restitutionis minoribus concessum, ob lubricum ætatis personæ conceditur, l. 2. l. 3. §. sed utrum, ff. de minoribus, l. Stichum 95 §. quod vulgò, ff. de solut. Sed etiam hoc privilegium extenditur ad minoris hæredes, l. non solum 6. ff. de integram restit. l. minori 8. §. ultim. ff. de minor. l. Tarsia 62. vers. Item, ff. de iure dot. l. unic. C. si adversus dotem, l. 2. & 4. C. de tempor. in integ. restit. l. ult. in ult. part. 6. & etiam fideiussoribus datur, l. minor 51 ff. de procurat. l. si pupillus 89. ff. de acquir. hæred. l. 2. §. 1. ff. de administr. iur. l. 3. §. 4. vers. Sed an hoc auxilium, ff. de minoribus. Igitur quia privilegia, quantumvis personæ concessa, ad alios etiam extenduntur. Augetur hæc dubitandi ratio, nam privilegium Velleiani mulieribus concessum est ob sexus fragilitatem, l. 1. ff. ad Velleianum. Sed hoc privilegium etiam ad eorum hæredes extenditur, l. hæredes 20. Cod. ad Velleianum. Igitur quia privilegium personæ concessum ad alios etiam extenditur.

3.
Privilegia
personalia,
aut realia.

Quæ dubitandi ratione non obstante, vera est præsens assertio, pro cuius expositione sciendum est, eam differentiam versari inter privilegia realia, & personalia, quod realia perpetua sunt, & cum ipsa re transeunt; personalia verò personæ coherent, & cum ipsa persona extinguuntur. Sed undè dignosci possit, an privilegium reale sit, vel personale, apud Doctores non constat. Vulgò receptum est, personale illud esse, quod in personam concipitur; reale verò, si in rem. Ita docuerunt Petrus Barbosa, & Suarez ubi supra. Verùm hæc doctrina everti videtur ex l. in omnibus 68. ff. de R. l. ubi ut privilegium sit reale, vel personale, non attenditur verborum conceptio, an in rem, vel in personam sit; sed tantum causa, cujus contemplatione concessum est; undè sit, quod si causa principalis privilegii sit persona, vel concedatur propter causam personæ coherentem, ut in l. 1. ff. de consuet. Princip. privilegium erit personale, ex diverso verò reale, si præcipua causa concedendi fuit res, vel locus; ut in specie textus in cap. sed requisitis 15. vers. sed considerandum, de testamentis. Planè si de causa non appareat, verborum tenor spectandus est, quibus privilegium conceditur; nam si concipiatur directò in rem, reale erit; si verò in personam, erit personale, ut notant omnes per textum ibi, in cap. quoniam 14. de offic. deleg. cap. mandata, de præsump. l. iuris gentium 7. §. pactorum, ff. de pactis. Quare verius dicendum esse credo, tunc personale beneficium appellari, cum ei personæ conditio locum facit, ita ut licet concedatur ob causam, & rationem, quæ in aliis quoque personis invenitur, non tamen eisdem sit tribuendum; at verò reale est, quando res seu causa ei locum facit, id est, ut

causæ ipsi tribuatur, & omnibus competat, ad quos eadem causa pertinet; quamvis ratio concedendi fuerit sola persona, ut rectè docet Suarez dict. cap. 3. Et si quæras, unde colligi possit, an personæ, an verò magis causæ privilegium detur? Respondeo, in primis consideranda esse verba, an in personam, an in rem ipsam concipiatur, d. §. pactorum. Deinde attendendam esse materiam subiectam, ut rectè explicat Suarez dict. cap. 3. num. 10. quibus suppositis, ex præsentis decisionis inferitur, adeo privilegia personalia cum persona extingui, ut nec ad hæredes ipsius privilegiati transeant, l. maritum, ff. solut. matrim. l. 1. vers. personis, ff. de iure immunit. l. 1. §. permitti, ff. de aqua quotid. l. & hædi 21. ff. de pactis. Cuiac. 26. obs. 22. Nec obstat quod vulgò traditur, hæredem eodè iure uti, quod defunctus habebat, l. hæredem 59. l. qui in jus, ff. de regul. iur. l. hæres 39. ff. de acquir. hæred. ant. n. de iure iur. coll. 5 ubi cavetur, iuramentum defuncti hæredes obstringere. Quia respondetur regulā d. legis hæredem, tantum procedere in his, quæ naturā suā transmitti possunt, non verò in his, quæ morte defuncti extinguuntur, ut sunt privilegia: iuramenti autem obligatio, an transeat ad hæredes, expostui in c. veritatis 14. de iure iur. Igitur non transeunt ad hæredes primò privilegium prælationis concessi in pro repetenda dote, in l. unic. Cod. de privil. dot. §. fuerat, 29. Insit. de act. Nec interest, quod privilegium tacite hypothecæ favore dotis inductæ in bonis mariti ad mulieris hæredes transit, l. unic. §. procedubio, juncto §. ut plenius, Cod. de rei uxor. act. quia in hac parte nobilis differentia versatur inter utrumque privilegium; nam prælationis privilegium idè hæredibus non datur, quia mulieris personæ indulgetur, dict. §. fuerat. Cæterum tacite hypothecæ privilegium hæredibus competit, quia conjunctum est actioni ex stipulatu, & quodammodo ei inest, l. assiduis 12 §. ad hæc, Cod. qui potiores. Quam differentiam observant Barbosa in l. 1. part. 3. num. 30. & in l. post dotem, num. 57. ff. solut. matrim. Pichard. in dict. §. fuerat, num. 4.

Aliud exemplum peti potest ex l. pluribus 42. ff. de administr. iur. ubi Papinianus ait, Prælationis privilegium, quod pupillus habet contra alios creditores in bonis tutoris, de quo loquuntur textus in l. ex factis 52. ff. de peculio, l. ultim. ff. de tutela & rationibus, l. 4. §. 1. ff. de privil. credit. hæredibus pupilli non dari, ex ratione quam assignat Papinianus; quia videlicet hoc privilegium non causæ, sed personæ datum est: & explicat Gutierrez de tutel. 2. part. cap. 16. numer. 19. Thabor. in Papiniana, tit. 12. princip. 8. ubi 7. Undè etiam descendit ratio textus in l. 1 §. eisdem Princeps, ff. ad leg. Corn. de falsis, l. non solum 67. §. si pupillo, ff. de ritu nupt. Privilegium verò tacite hypothecæ, quod pupillus habet in bonis tutoris, l. pro officio 20. Cod. de administr. iur. l. penult. in quib. causis pignus, l. ultim. Cod. de legitima tutela, l. 23. tit. 13. part. 5. Marqueda in l. privilegia, num. 88. ff. de privil. credit. quia magis in rem, quam in personam concipitur, pupilli hæredibus competit, l. ultim. tit. 16. part. 6. docuerunt Gutierrez dict. cap. 16. num. 19. Molina de iustitia tract. 2. disput. 23. num. 8. Aliud etiam exemplum deducitur ex l. hæredibus 13. ff. de dolo, ubi cum in l. non decet n. ff. eod. tit. scriptum esset, privilegium parentibus & patronis competere, ut actio de dolo, utpote famosa,

4.
Prose-
quuntur
alia pri-
vilegia
quæ hæ-
redibus
non dan-
tur.

famosa, contra eos liberis, & libertis non daretur, propter reverentiam & obsequium, quod eis exhibere tenentur, l. 4. ff. de in jus vocando, l. 2. l. patris 15. ff. de obsequiis. Subsequitur in d. l. heredibus 13. actionem de dolo heredibus contra patronos dari. Aliud etiam exemplum poni potest ex l. 1. vers. planè, ff. de const. Princip. ubi docetur ea, quæ ob merita personis conceduntur, ad hæredes non transire: quod & docetur in leg. idem. 25. §. 1. ff. de pact. l. si actionem 24. C. eod. tit. Neque proximè traditis obstat textus in l. 1. §. non solum, ff. de successorio edicto, ubi privilegium à Prætorè datum liberis, & parentibus ad petendam bonorum possessionem intra annum, etiam eorum servo heredi instituto competit; & tamen in edicto de legatis præstandis, quo Prætor conservat legata relicta liberis, & parentibus, si ab emancipato accepta sit bonorum possessio contra tabulas, non conservantur legata relicta servis eorum, l. 3. §. hoc autem, ff. de legat. præstand. In cuius differentia ratione assignanda maxime laborat Costa in cap. si pater, verbo Subrogatur, num. 36. qui ait in edicto de legatis præstandis privilegium parentum servo non dari, quia Prætor apertum testatoris iudicium erga liberos, & parètes conservare voluit, l. 1. ff. de legatis præstandis; & dominus, qui servi nomine admitti desiderat, non ex iudicio testatoris vocatur, sed potius ipse servus iudicium meruit, l. liberis 8. §. hæc verba, ff. de vulgar. l. debitor 82. §. servo, ff. de legat. 2. l. legatum 21. ff. de adimend. legat. Cæterum beneficium temporis bonorum possessionis ideo servo heredi datur, quia licet extranei loco sit respectu tutoris, in ea tamen bonorum possessione Prætor tantum personam petentis intuatur, scilicet an is, qui petit, ex liberis, parentibusve sit; non verò quo nomine ad bona parentum, vel liberorum admitti se desideret. Quæ ratio non obscure insinuat in d. §. non solum ibi: Persona enim ea est, quæ meruit hoc beneficium.

De privilegiis parentibus concessis.

Ex præsentè etiam assertione deducitur, privilegia parentibus concessa ad filios non transire: quod etiam expressè docetur in l. semper, §. immunitati ff. de iure immunit. l. in honoribus 8. §. vacationem, ff. de vacation. muner. l. filio 6. ff. de legationibus. Probant Tiraquel. de primog. q. 40. num. 45. & q. 59. num. 20. Suarez de legib. lib. 8. cap. 11. Quod ita accipiendum est, si privilegia simpliciter dentur. Nam si non simpliciter, sed ampliori forma privilegium patri datur, veluti pro eo, & posteris, vel alio simili modo, privilegia transeunt ad filios, l. 1. §. ultimo, ff. de iure immunit. ut in casu textus in l. etiam 18. in princip. ff. solut. matrim. Quia privilegium, de quo ibi, ex juris dispositione ad filium transit, l. a suis 12. C. qui potiores; licet privilegium illud filiis dandum non esse contendat Faber lib. 8. coniect. cap. 13. Etiam privilegia ad filios transeunt ex natura rei, aut qualitate materie subiecte. Exemplum est in nobilitate, quæ ex origine, & majorum claritate provenit; hoc enim naturalis, & civilis ratio exigit ad filios derivari, l. 1. l. Senator. 11. C. de dignit. lib. 12. l. Senatori 6. l. liberos 10. l. Senatoribus 15. ff. de Senator. Explicant Tiraquel. de nobilit. cap. 15. num. 1. Garcia eod. tract. gloss. 7. num. 17. Chailancus in catalog. part. 8. consider. 24. Azevedus in l. 1. tit. 1. num. 85. lib. 6. recopil. Idem de privilegiis professoribus, & militibus concessis cavetur in l. milites, C. de professoribus, lib. 10. l. 1. & 2. C. qui ante professionem eod. lib. 4. C. de D. D. Gonzal. in Decretal. Tom. V.

privil. scholast. lib. 12. latè illustrant Altamirani ad tit. de official. filijs, Didacus Perez in l. 1. tit. 1. lib. 4. ordin. Petrus Barbosa in l. quia tale, n. 42. ff. solut. matrim. & si privilegium etiam pro liberis conceditur, ad posteros cujuscunque gradus transit, l. liberos 10. ff. de Senatoribus, l. 3. ff. de veteranis: nisi in ipso privilegio generationes restringantur, veluti ad trinepotes, ut in l. D. Marco 55. ff. de quest. l. filii 22. §. Senator, ff. ad municip. l. 1. C. de privil. eorum qui in sacr. palat. lib. 12. Eodem modo ratiocinandum est de privilegiis maritis concessis, quæ regulariter uxoribus non communicantur, l. quod Principi 56. l. si Augusta 57. §. de legat. 2. l. Princeps 31. ff. de legibus junctis traditis à Donello lib. 8. comment. c. 28. Amaya lib. 1. observ. cap. 1. num. 103. & cap. ult. vers. Nec aliquis, de offic. deleg. in 6. cap. ne aliquis 5. vers. illis, de privileg. eod. lib. docent Petrus Barbosa in l. quia tale, num. 22. Sanchez lib. 7. de matrim. disput. 47. num. 1. Suarez lib. 8. de legibus, cap. 11. num. 1. ut etiam contingit marito respectu privilegii mulieri concessi. Molina de justitia disp. 423. num. 6. Castillio lib. 3. controv. c. 4. n. 3. Quod si non simpliciter marito privilegium concedatur, sed ampliori forma, tunc etiam uxori competit, ut cavetur de uxoribus militum in l. 1. C. de uxor. milit. de uxoribus clericorum in l. 2. C. de Episc. & cleric. de uxoribus silentiariorum in l. 4. C. de silentiaris, lib. 12. & de uxoribus Fabricensium in l. eos 6. C. de Fabric. & de uxoribus scholarium in l. 3. C. de privil. schol. Quod præcipuè procedit in nobilitate & dignitate virorum, quorum radiis mulieres conulcare, & eorum privilegiis potiri constat ex l. femina 8. l. nupta 12. ff. de Senator l. si liberta 28. C. de nuptiis, l. medico 6. l. Grammatico 15. C. de professor. l. 3. tit. 15. partit. 2. l. 7. tit. 7. partit. 4. l. 9. tit. 11. lib. 2. Recopil. latè illustrant de uxoribus Professorum, Militum, Equitum, & familiarium, Tiraquel. de nobilit. cap. 18. num. 1. Pichardus integro tract. de nobilit. communic. Osualdus lib. 13. Donel. cap. 21. fusè Parexa de instrum. edit. tit. 2. resol. 6. specie 8. per tot. Nec supra traditis obstat textus in l. 1. C. de in jus vocando, ubi pœnam impostam libertò in jus patronum vocanti sine venia, locum habere in vocante ejus uxorem docetur. Nam responderetur id non provenire ex communicatione privilegii mariti in uxorem, sed potius ex generali regula relata in l. generaliter, ff. eod. tit. quæ cavetur omnes personas, quibus reverentia præstanda est, sine venia in jus vocari non posse; in quarum numero uxorem haberi apertè docetur in d. l. 1. ubi non rectè Acursius, quem sequuntur Bartolus, Baldus, & Castrensis, docet maritum patronæ sine venia in jus vocari; sed malè, nam quis ferat æquo animo, ut maritum, quem patrona colit, non teneatur & ejus libertus venerari, ut considerat Cujac. in lib. 10. observ. cap. 10. præsertim quia durum videtur, marito patronæ non deberi reverentiam, quam privigno, & extraneis heredibus libertus exhibere cogitur, l. neque 7. C. de obseq. l. 4. §. adversus, ff. de doli mali, juncto cap. debitum, de bigam. prosequitur Alciatus in d. l. 1. n. 28. ubi rectè docet, non favere Acurlio legem liberti, C. de oper. libert. quoniam magna est differentia inter operas, de quibus loquitur textus ille; & obsequium, seu reverentiam, de qua in dict. l. 1. facilius quippe operarum exactio denegatur, quam in jus vocatio sine venia permittitur. Nec etiam supra traditis obstat textus in leg. non tamen 20.

de re iudic ubi privilegium, ne quis conveniatur in solidum dotis nomine, vel ex aliis contractibus, porrigitur ad mulierem. Nam omisso Cujacio lib. 24. obs. cap. 38. & lib. 2. different. Modest. ibidem, qui extremam clausulam illius textus adscribit Triboniano, quem merito refellit Osualdus lib. 27. comment. cap. 9. dicendum est cum Petro Barbosa in l. maritum, ff. solut. matrim. Donello d. cap. 9. quod licet privilegium illud marito competat ratione reverentiae illi debita, non tamen illa ratio sola privilegium illud extorset, sed & alia, videlicet societas communis vitae, l. ex diverso 17. §. 1. ff. solut. matrim. l. si verum §. 2. ff. de re iudic. Quae ratio cum pariter locum habeat in viro, ac in uxore, ideo privilegium quod marito conceditur, etiam uxori competit, propter aequalitatem inter eos servandam.

6. Quibus suppositis ratio praesentis assertio-
Traditur nis provenit ex natura privilegii, quod cum sit priva-
ratio de- ta lex, quae particularibus, non vero omnibus ex
cidendi. populo indita, aut statuta est, ideo ad alios non
 extenditur, quam ad eos, quibus concessum est,
 cap. hinc est 39. vers. Quod privilegium, l. 7. q. 1. cap.
 non exemplo 26. q. 2. Accedit, quod privilegium
 essentialiter illud habet, quod contra jus commu-
 ne aliquid statuat, concedaturve in eo: quare
 quatenus à jure communi exorbitat, odiosum
 censetur, & ut tale dubio procul restringendum
 est, non ampliandum, cap. 1. de filiis Presbyr. lib. 6.
 l. quod vero, l. jus singulare, ff. de legibus, l. si vero 64.
 §. de viro, ff. solut. matrim. Illustrat pluribus relatis
 Sanchez de matrim. lib. 2. disput. 1. num. 38. &
 notavi supra in cap. 7. unde recte in praesenti de-
 crevit Alexand. III. alienum esse à ratione, ut
 quod speciali beneficio alicui indultum est, ad ali-
 os protrahatur, etiam ex identitate rationis.

7. Nec obstat dubitandi ratio supra adducta, nam
Dissolvi- etsi beneficium restitutionis pro personali habentur
dubi- dum sit, ut probat Arnoldus Vinius lib. 1. select.
randi ra- cap. 11. contra Mauritium de restit. cap. 15. Meno-
tio. chium de praesump. casu 103. num. 18. Mysing. cent.
 4. obs. 19. qui reale esse docuerunt, tamen ad haer-
 edes transit, tum quia hoc privilegium non solum
 persona, verum & causa datum est: quippe minor
 non statim restituitur, eo quod minor est, sed si
 ab aliis circumscriptus proponatur, vel sua facili-
 tate deceptus proponatur, l. verum 11. §. sciendum,
 l. quod si minor 24. §. non semper, l. non omnia 44. ff.
 de minor. l. nam postea 9. §. si minor, ff. de iurejur. Et
 ideo ad haereditatem transit: tum quia restitutio in in-
 tegrum non competit minoribus jure privilegii
 in specie sic dicti, aut tanquam jus aliquod singu-
 lare, sed magis tanquam remedium juris commu-
 nis, & quod instar est actionis ordinariae; non enim
 ex mera tribuitur gratia, sed ipsa quoque jus-
 titia, & equitate dictante. Quam ob causam etiam
 favorabile censetur. Sfortia de in integrum
 restit. p. 1. q. 1. art. 14. & q. 50. art. 1. ideoque sicut
 alia remedia personalia ad haereditatem transeunt, §. 1.
 Instit. de perpet. & tempor. ita & hoc. Sed ita demum
 beneficium ad haereditatem transit, si in vita minor
 deceptus beneficium hoc impetravit, l. nemo §. ff.
 de in integrum restit. quia cum haereditate transit ad
 haereditatem. Sfortia 1. p. q. 50. num. 8. Unde signan-
 ter in l. Thia 62. vers. Item, ff. de jure dotium, l. unic.
 C. si adversus dotem, l. 2. C. de tempor. in integr. restit.
 affirmatur hoc beneficium haereditibus ita demum

dari, si ipsi ex persona minorum implorent Quo-
 modo etiam procedit textus in l. 3. vers. Sed utrum,
 ff. de minor. Nec tunc obstat textus in l. Paonius
 86. ff. de acquir. haeredit. ubi defuncto Paonio,
 licet Reipublicae causa absenti restitutio in vita
 sua competeret, tamen decessit intra tempus, quo
 agere poterat. Et asserit Consultus, restitutio-
 nem esse dandam haeredi. Qui textus difficilis etiā
 est ex l. 1. C. de restit. milit. ubi in simili specie non
 aliter haeredi restitutio conceditur, quam si defun-
 ctus decessit post exactum tempus petendae bo-
 norum possessionis. Pro cuius difficultatis solu-
 tione varia adduxerunt Faber lib. 14. conject. cap.
 1. Hothomanus lib. 7. conject. cap. ult. alii relati à
 Barbosa in d. l. cum tale: quibus omnibus dicendum
 est, in specie illius textus discrimen constituen-
 dum esse, an haeres institutus post tempus addi-
 tionis decesserit, an antea. Primo casu restitutio, quae
 ad haereditatem acquirendam competebat, ad haer-
 edem transmittitur, l. 1. C. de restit. milit. secundo
 vero casu, si intra tempus decessit, mero civili ju-
 re ejus haeredi beneficium non datur, d. l. Paoni-
 us: cuius juris stricti rigorem ut laxaret D. Pius,
 constituit defuncto absente Reipublicae causa,
 antequam sciret delatam sibi esse haereditatem,
 restitutionem dari haeredi, nullā admittā distin-
 ctione, an intra, vel post diem additionis decesserit
 humanitatis causa ductus, d. l. Paonius Cuius ex-
 plicationem latius prosequuntur Larreategui lib.
 2. select. D. Joseph de Retes lib. 7. opuscul. de
 commorientibus, num. 13.

Nec obstat augmentum difficultatis dedu-
 ctum ex d. l. haereditas, C. ad Velleian. pro cuius solu-
 tione sciendum est, valde controversum esse an ex-
 ceptiones, quae competunt reo, competant etiam
 ejus fideiussori? Et cum communi Interpretum
 placito discrimen est constituendum inter excep-
 tiones reales, & personales. Exceptio realis dicitur
 quae licet competat ex persona rei principalis, di-
 rigitur ad extruendam obligationem ipsam. Per-
 sonalis dicitur, quae eximit personam obligatam,
 vel ad tempus, vel in perpetuum; sed non perimit
 obligationem. Itaque regulariter exceptiones rea-
 les prosunt fideiussoribus, & regulariter excep-
 tiones personales illis non competunt. Quae di-
 stinctio probatur quoad utramque partem, ex l.
 exceptiones 7. §. 1. l. omnes 19. ff. de except. l. defen-
 siones 11. C. eod. tit. l. ex persona 32. ff. de fideiuss. late
 probant Valentin. Francus de fideiuss. cap. 3. d.
 num. 20. Hering. eod. tract. cap. 27. p. 4. Aretinus
 eod. tract. 2. p. principali. sect. 9. & 27. Donel. lib. 22.
 comment. cap. 3. & sequent. ubi Osualdus, Faber
 lib. 8. conject. cap. 3. Cujac. lib. 28. qq. Papin. in l. §.
 ff. ut legatorum nomine, Valentina lib. 1. illustr. tract.
 4. cap. 9. ex num. 7. Salgado in labyrinth. cred. 2. p.
 cap. 30. ex num. 30. qui exemplis veritatem hujus
 distinctionis late probant, & iuxta eam accipien-
 di sunt textus in l. in causa, l. 1. ff. de minor. l. 1. §.
 quod si, ff. quarum rerum actio, l. final. ff. de pact. l. si
 minores, ff. de procurat. ubi Faber, l. si pupillus 89. ff.
 de acquir. haeredit. leg. Marcel. 25. leg. cum lex 46. ff.
 de fideiussor. leg. §. de liber. legat. leg. 37. de oper.
 libertorum. Unde cum exceptio Velleiani eli-
 dat ipsam obligationem, ex aequitateque
 mulieri competat, etiam beneficium fideiussori datur,
 alias frustra daretur mulieri hoc beneficium,
 si fideiussori etiam non competeret; liqui-
 dem a ctione mandati fideiussor ab ea repeteret,
 quod

quod reus ipse assequi non poterat. De beneficio in integrum restitutionis fideiussori competenti ex persona minoris, agit Vinius lib. 1. select. cap. 11.

CAPVT X.

Cœlestinus III. ^a *Abulen. Episcopo.*

Potentibus literis nostris certificari desideras, utrum Templariis, Hospitalariis, & aliis^b oratoria habentibus in domibus suis liceat campanas in eisdem ponere, publicèque pulsare. Respondemus autem consultationi tuæ, quam facis & dicimus, quod non licet eis hoc facere, quin potius per te ap. rem. coërcendi sunt censurâ ecclesiasticâ, ut ita sint fuere contenti, quod iustitiam non impediunt aliorum.

NOTE.

^a **A** *Balensi.*) Ita etiam legitur in secunda collectione, sub hoc tit. cap. 2. De Abulensi diœcesi nonnulla adduxi in cap. 5. de supplenda. In præfenti consuluit Episcopus Abulensis Cœlestinus III. super campanis permittendis, vel non in oratoriis Templariorum, quia his temporibus Templarii habebant Eremitoria, & Ecclesias in diœcesi Abulensi, quarum aliquæ hodie persistunt, & in ipsâ urbe Abulæ extat Ecclesia D. Mariæ sub nomine de Balmoneda; quæ fuit Templariorum.

^b *Oratoria.*) Non solum fideles olim habebant oratoria in domibus privatis orandi gratiâ, de quibus agit in cap. oratorium, cum sequenti, 42. dist. cap. clericos 34. de consecrat. dist. 1. ibi: Clericos qui ministrant, vel baptizant in oratoriis, que intra domos sunt, cum consensu Episcopi loci hoc facere precipimus. Et cap. unicuique, ead. dist. Concil. Carthag. 2. can. final. Regiense can. 4. Aurel. 4. can. 7. & 26. de quibus plura Vicecomes voluit. 3. de Missæ ritibus, lib. 2. cap. 12. & 23. Fornerius lib. 6. rer. quotid. cap. 6. Herodius lib. 1. Pandect. tit. 2. cap. 13. Petrus Greg. lib. 13. de Repub. cap. 4. n. 5. & lib. 1. parit. tit. 20. cap. 2. Vighel. in methodo juris can. fol. 406. & 409. Pancirola lib. 2. variar. cap. 168. Suárez de sacram. q. 83. disp. 81. art. 3. sect. 1. Mendo in Bullam disput. 16. Cujacius ad Novel. § 8. iustin. Diana. p. 9. tract. 1. verum in agris, & suis possessionibus plerumque oratoria extruere curabant, ut ibi Missæ sacrificium, divinaque officia celebrarentur: de quo oratoriorum genere agit in Concilio Aurelian. 4. can. 33. ibi: Si quis in agro suo, aut habet, aut postulat habere presbyterum, diœcesim primum, & terras ei deputat sufficienter, & clericos, qui ibidem sua officia impleant, ut sacratis locis reverentia condigna tribuatur. Ubi nomine diœcesis oratorium intelligi docuit Lemaitre lib. 2. de iuribus Eccles. cap. 5. & D. Gregorius lib. 2. epist. 9. ita Ariminensi Episcopo scribit: Timothea illustris femina petitoria nobis in sinuacione suggestit, quod habetur in subditis, intra civitatem Ariminensem in loco juris sui oratorium se pro sua devotione fundasse, quod in honorem sanctæ Crucis desiderat consecrari: & ideo, frater charissime, si in tua civitatis iure memorata constructio consistit, & nullum corpus ibidem constat humatum esse, perceptâ primitus donatione legitima, id est totius facultatis eius, exceptâ familiâ, prius mobiliam, vel immobiliam, sequæ momentum unius octo, & recento sibi usufructuario diebus vite sue, & ge-
stisque municipalibus alligatam, prædictum oratorium
D. D. Gonzal. in Decretal. Tom. V.

abque Missis publicis solemniter consecrabis. Et in Concil. Agathæ. can. 21. ibi: Si quis extra parochias, in quibus legitimus est, ordinariusve conventus, oratorium in agro habere voluerit, reliquis festivitibus, ut ibi Missas teneat, propter fatigationem familie, iusta ordinatione permittimus: Pascha verò, natale Domini, Epiphaniam, Ascensionem Domini, Pentecosten, & natalem sancti Ioannis Baptistæ, vel si qui maxime dies in festivitibus habentur, non nisi in civitatibus, aut in parochiis teneant: clerici verò si qui in festivitibus, quas supra diximus, in oratoriis, nisi iubente, aut permittente Episcopo Missas facere, aut tenere voluerint, à communione pellantur. Illud tamen summe cavebatur in his oratoriis, ut reliquæ martyrum in eis non ponerentur, nisi essent clerici in eis ordinati, aut propè, ut hymnis quotidianis inservire possent. Concil. Epauin. can. 25. ibi: Sanctorum reliquæ in oratoriis villaribus non ponantur, nisi forsitan clericos cuiuscunque parochie vicinos esse contingat, qui sacris cineribus psallendi frequentia famulentur. Quod si illi defuerint, non ante proprii ordinentur, quam eis competens victus, & vestitus substantia deputeretur. Illustrat Lemaitre lib. 2. de iuribus Episcoporum. cap. 4. & 5. Sic etiam monachi intra propria monasteria cœperunt sibi oratoria construere, ut doctè probat Gibalin. de clausura regul. disquisit. 1. cap. 2. §. 2. Et Ecclesia clericorum dicebatur, oratorium verò monachorum, ut probat Menardus ad concord. regul. cap. 59. §. 1. Bravo in notis ad regul. D. Benedicti, cap. 52. à quâ præcipua monasterii parte cœperunt monasteria ipsa oratoria appellari, ut probavi in cap. .

Construebant etiam monachi oratoria in Prioratibus, & minoribus domibus, ut constat ex capite final. de censibus: de his oratoriis, quæ habebant Templarii, & Hospitalarii in diœcesi Abulensi, agit in præfenti.

COMMENTARIUM.

Ex hoc textu communiter sequens deducitur ^{3.} assertio: In oratoriis religiosorum campana poni non debent. Non est alia similis decisio; quæ probatur. bari possit præfens decisio; eam tamen explicent, & illustrant ultra congestos à Barbofa in præfenti, & lib. 2. voto 102. Gibalin. de clausur. regul. disquisit. 2. cap. 2. §. 2. Mayolus dierum canicularium verbo Metalla, fol. 315.

T i

Circulus